

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА**

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНИХ МОВ

Кафедра японської мови і перекладу

**ВИКОРИСТАННЯ ГЕНДЕРНО-ЗАБАРВЛЕНИХ СЛІВ ЯПОНСЬКОЇ
МОВИ ЧЛЕНАМИ LGBT+ СПІЛЬНОТИ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНСЬКИХ
МЕДІА**

Курсовий проєкт

з напряму підготовки

035.069.02 Мова і література (японська)

4 курс, МЛЯБІ-21-4.0д

Зикової Уляни Павлівни

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент, завідувач кафедри японської мови

і перекладу Факультету східних

мов Київського столичного університету

імені Бориса Грінченка

Комісаров К.Ю.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Історичний контекст виникнення гендерно-забарвлених слів в японській мові

1.2 Перформативність мови і прояв цього явища в японській мові

РОЗДІЛ 2. СТАВЛЕННЯ ДО LGBT+ В ЯПОНІЇ

2.1 Ставлення до членів LGBT+ спільноти протягом історії Японії

2.2 Ставлення до членів LGBT+ спільноти у сучасній Японії

Розділ 3. АНАЛІЗ АКТУАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ГЕНДЕРНО-ЗАБАРВЛЕНИХ СЛІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЧЛЕНАМИ LGBT+ СПІЛЬНОТИ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Японська мова є глибоко гендерно-дистинктивною. Відмінності між мовленням жінок і чоловіків, хоч і не прослідковуються за допомогою гендерованих закінчень, як це відбувається, наприклад, в українській мові, проте є доволі помітними за рядом інших ознак. Окрім того, японська мова є високо-контекстуальною, що означає наявність у ній великої кількості підтекстів, натяків і висновків, що мають бути зроблені, спираючись на інформацію, яку можна отримати з певних символів у мовленні. Всі ці фактори призводять до необхідності більш глибокого дослідження теми гендерно-забарвлених слів у японській мові, що можуть використовуватись багатьма соціальними групами в низці різноманітних ситуацій, де будуть набувати різних значень.

Окрім сказаного вище, варто зазначити, що гендерно-забарвлені слова можуть вживатись не тільки мовцями, гендер яких сходиться з «гендером», присвоєним певному слову чи виразу. Цей феномен може виникати з різних причин (надання ситуації комічного ефекту, апропріація певних виразів з часом іншими соціальними групами тощо), але в цій роботі будуть розглядатись випадки конкретно вживання гендерно-забарвлених слів членами LGBT+ спільноти. Подібна поведінка в даній спільноті є відносно розповсюдженою, що простежується як у реальному житті, так і в різноманітних медіа. А, отже, існує потреба в більш детальному дослідженні гендерного аспекту японської мови членів цієї роботи.

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою для повноцінного розуміння теми гендерного розділення японської мови кількістю вітчизняних робіт, а також майже повною їх відсутністю на теми, дотичні до LGBT+ спільноти, в контексті відмінності мовлення цієї групи.

Метою дослідження є розуміння засобів гендерної диференціації мовлення членів LGBT+ спільноти у сучасних японських медіа (іграх, аніме, манзі).

Завданням дослідження є проаналізувати вже наявну літературу на теми, дотичні до розкритої в цій роботі, а також з'ясувати на конкретних прикладах як саме в японських медіа використовуються способи гендерної диференціації мови персонажами, що належать до LGBT+ спільноти.

Об'єктом дослідження є гендерно-забарвлені слова в японській мові.

Предметом дослідження є використання гендерно-забарвлених слів членами

Методи:

Апробація результатів дослідження. Різні тематичні аспекти дослідження було оприлюднено у формі тез під назвою «Перформативність гендерно-розділеної мови на прикладі вживання гендерно-забарвлених слів японської мови членами 2025 р., м. Київ.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Історичний контекст виникнення гендерно-забарвлених слів в японській мові

Як вже було зазначено, японська мова є глибоко гендерно-дистинктивною. Ця відмінність між спілкуванням різних статей (та гендерів) може проявлятися у вигляді наступних видів мовлення: “女性語”/joseigo/ - “жіноче мовлення” і “男性語” /danseigo/ - “чоловіче мовлення”. Обидва вищеназваних види мовлення є загальними термінами, які охоплюють більш відмінні за групами мовців, часовим проміжком, або іншими ознаками, підвиди мовлення. Кожен з видів мовлення має притаманний для нього набір гендерно-забарвлених слів та часток, а також обставин, при яких ці слова будуть використовуватись. Цікавою також є частота використання певних видів мовлення, адже, так як мова постійно змінюється під впливом суспільства, змінюються і очікування та звички, пов'язані з вибором лексики мовцем. Для більш глибокого розуміння причин виникнення, розповсюдження і подальшого використання різноманітних видів мовлення є необхідним дослідження історичного контексту появи їх як загалом, так і кожного з них окремо.

Перші згадки про види мовлення, розділені за гендером, в японській мові є відносно давніми і можуть бути знайдені ще в 9 сторіччі. Так, ще Сей Шьонагон зазначає в своїй книзі 「枕草子」 /makura no souchi/ - «Записки в узголів'ї» (1902) наступне: «Вони відрізняються. Слова ченців. Слова чоловіків, жінок». Серед причин можна відзначити віру в 言霊 /kotodama/ , що є поняттям в синтоїзмі, яке зазначає наявність у слів певної містичної сили. Через це ченці, продавці, а також деякі інші верстви населення Японії свідомо уникали використання певних слів, які могли бути омофонами слів, які мали погану вдачу. [9] Протягом декількох сторіч після цього мова розвивалась далі і продовжувала змінюватись, що з часом призвело до більш помітних відмінностей у спілкуванні різних статей. Так, під час

періоду Муромачі (1333-1573) ми бачимо появу так званої 女房言葉 /nyoubou kotoba/ “мова придворних дам”, яку можна віднести до одного з різновидів жіночого мовлення. Цей вид мовлення набув популярності і широкого вжитку серед відповідного прошарку населення і міг характеризуватись видозміною слів на позначення їжі, манер, моди тощо. Причинами для цього могли послужити як вже вищезгадана віра в наявність у слів певної магічної сили, так і бажання відділитись від інших груп. При використанні “мови придворних дам” виникало відчуття секретності, адже не знаючи лексики цього виду мовлення часто було неможливо зрозуміти сенс сказаного мовцем, який (або, скоріше, яка) використовував цю лексику. [9] Як приклад “мови придворних дам” можна навести зміну слова на позначення подарунку. Від 土産 /miyage/ воно змінилось до おみや /omiya/, пройшовши дві популярні видозміни слів — скорочення, а також додавання префіксу “о” для більшої ввічливості, що очікувалось від жінок. Більш ввічливе мовлення конкретно у жінок продовжить бути стандартом і далі, що призведе до появи подібної тенденції у подальших сторіччях і стане соціальною нормою, яку можна буде простежити в багатьох видах мовлення.

Наступним етапом помітного розділення мовлення за гендером мовця став період Мейджі (1868-1912). В цей час вперше було розділено кінцеві частини речень, а також деякі займенники першої особи однини. Наприклад, частка ぜ /ze/, яку почали використовувати тільки чоловіки, а також займенник 俺 /ore/, який так само є виключно маскулінним варіантом. [6] Причиною такого розділення є вже згадана раніше висока контекстуальність японської мови. Слова, окрім першочергового їх поняття (наприклад, позначення першої особи у однині), відображали також додатково надані їм характеристики (соціальний статус, гендер мовця, стосунки з співрозмовником тощо). Також роль відіграла перформативність мови, як явища загалом, про яку детальніше в підрозділі 1.1.

У період Мейджі також з’явилися 書生言葉 /shosei kotoba/ - “мовлення хлопців” і 女学生言葉 /jogakusei kotoba/ - “мовлення дівчат”. Обидва види мовлення

розвивались паралельно, проте мають дещо відмінні причини їх появи. Мовлення хлопців виникло як явище у Токійських елітних школах для вищого класу, куди хлопців з усієї Японії відправляли здобувати освіту. Пізніше випускники цих шкіл завдяки якісній освіті, часто отримували керівні посади, що призвело до укорінення подібного мовлення, як стандартного чоловічого як для подібних позицій, так і загалом. Прикладами цього виду мовлення можна назвати наступні слова: 僕 /boku/ однини, 給え /tamae/ - імперативна форма “給う” /tamau/ - “давати, робити”. Загалом цей вид мовлення характеризується більшою грубістю, аніж звичайна формальна японська мова, і сприймається, як, в певному сенсі, показ сили. В 1900-х це бажання показати силу стало більш актуальним, разом з, навпаки, все менш важливим шляхетним походженням і освітою, що призвело до поширення ще більш маскулінно-грубого займенника першої особи однини 俺 /ore/. [6]

Як вже було сказано, в період Мейджі також з'явився більш жіночний тип мовлення. Характеризувався він частим використанням часток в кінці речень, таких як: だ /da/, わ /wa/, かしら /kashira/, їх різноманітними комбінаціями, а також використанням займенника першої особи однини あたし /atashi/. Цікавим, проте, було соціальне сприйняття цього типу мовлення. Суспільне враження спочатку було сформовано під час зародження мовлення дівчат, що відбулось завдяки тому, що жінкам вперше було дозволено отримувати освіту, а отже, були відкриті перші жіночі школи. Так, цей тип мовлення поширювався у жіночих школах і більшістю журналістів, письменників, а також дослідників, колективно сприймався як вульгарний, такий, що не є прийнятним до використання молодими дівчатами,

ж

і

н

к

а

м

и

і

жінок в Японії. Автори (в більшості своїй, чоловіки, наприклад: Нацуме Сосекі, Шікітей Санба тощо), за відсутністю кращих варіантів обрали те, що могли іноді почути на вулиці самотійно, а саме — 女学生言葉. З поширенням жанру новел поширювалось і розповсюдження переконання, що саме так має розмовляти сучасна жінка. Отож, процес поширення цього виду мовлення в різних сферах суспільства був, радше, зумовлений поширенням жанру новел в Японії, аніж навпаки. [11]

Розділення за статтю в мовленні стало менш помітним після Другої світової війни, по закінченню якої Японія пройшла через значні соціальні зміни. (Kinsui а мова стала загалом більш однорідною. [6]

1.2 Перформативність мови і прояв цього явища в японській мові

Досліджуючи історичну довідку, наведену вище, можна помітити, що гендерно-зabarвлені види мовлення в японській мові змінювались достатньо часто. Причини появи конкретних видів мовлення відрізняються доволі сильно, проте причини розповсюдження є дещо схожими. Спільною рисою в усіх випадках виступає перформативність як гендеру, так і мови, що і зумовлює мовців надавати перевагу тому чи іншому виду мовлення.

Джудіт Батлер у своїй книзі “Performative Acts and Gender Constitution: An ідентичність є перформативним досягненням, викликаним соціальними санкціями і табу. ...Інакше кажучи, дії, за допомогою яких гендер будується, є схожими на перформативні дії у театральному контексті”. Авторка неодноразово наголошує на соціальній природі гендеру і того, що взаємодіяти з іншими людьми, відповідно до своєї ролі в соціумі необхідно, аби мати змогу влитись в цей самий соціум. Говорячи про перформативність гендеру варто також зазначити, що так як мова виступає основним способом комунікації, певною мірою мова йдеться також і про перформативність мовлення.

Одним з прикладів, що добре відображає це явище, є вже згадане розповсюдження 女学生言葉. Хоч поява цього виду мовлення і відбулась доволі

«природньо», тим не менш подальше розповсюдження було скоріше

п

е

р

ф

о

р

м

а Іншим прикладом для ілюстрації перформативності мовлення може виступити □□□□□ /oneekotoba/ - дослівно “мовлення старшої сестри”.

Користуючись книгою Клер Марі “Queerqueen: Linguistic Excess in Japanese Media” як прикладом, можна простежити по появі і використанню цього стилю мовлення не, наскільки вибір стилю мовлення мовцем є перформативним явищем. □□□□□

набув поширення в медіа в 2000х роках завдяки більш частому використанню

□□□□□ /oneekyara/ - типу персонажів, що найчастіше зображується як

ексцентричні чоловіки, які (у багатьох випадках) займаються кросдресингом, (у

багатьох випадках) користуються косметикою та загалом характеризуються доволі

впевненим характером. Часто подібні персонажі використовуються задля

комедійного ефекту, який здобувається завдяки невідповідності біологічної статі

мовця і його зовнішнього вигляду, що є більш притаманним іншій статі, а також

завдяки тому, що існує ймовірність “вийти з образу” , мовленню статі

“випущеним”. [7] Тим не менш, в реальному житті ситуація є зовсім інакшою.

р

і

н

□□□□□ зародився в гей барах і використовується в основному в них. Як показує особисте дослідження Клер Марі, цей тип мовлення не часто вживається у повсякденному житті, проте у гей барах він може використовуватись як сигнал. Користуючись цим типом мовлення мовець дає знак для інших відвідувачів, що належить до LGBT+ спільноти, навіть не кажучи це напряду. Мовцем в цій ситуації найчастіше виступають чоловіки геї, проте тільки ними варіанти того, ким може бути мовець, не обмежуються. □□□□□ можуть використовувати також інші члени LGBT+ спільноти, наприклад, жінки лесбійки, як форма бунту проти образу ідеальної жінки. В усіх випадках мовець послуговується цим типом мовлення заради певної “вистави” для слухачів, які мають отримати певну інформацію, яка не була озвучена вголос, що загалом ще раз підтверджує твердження про перформативність мови.

РОЗДІЛ 2. СТАВЛЕННЯ ДО LGBT+ В ЯПОНІЇ

2.1 Ставлення до членів LGBT+ спільноти в Японії протягом історії

Японія, якщо говорити про занотовані згадки LGBT+ спільноти, має доволі коротку історію в порівнянні з іншими країнами Азії, з якими вона мала певні зв'язки. Так, наприклад, в Китаї, котрий значним чином вплинув на Японію в багатьох аспектах, перші згадки гомосексуальних відносин датуються ще шостим сторіччям до н.е. На відміну від цього, в Японії перші записи про подібні гомосексуальних чоловіків з'являються лише в 985 році.

Є певна ймовірність того, що згадки гомосексуальних відносин були в японських текстах раніше, якщо спиратись на деякі теорії. Так, за твердженнями Джунічі Івати, перша ймовірна згадка була ще в другому по старості японському тексті, що зберігся до наших днів - "Ніхонгі".(720 р. До н.е.) Джунічі Івата зазначає, що в тексті засуджується гомосексуальність, тоді як, насправді, написання є дещо нечітким і з більшою ймовірністю засуджує суїцид, що було частим явищем в багатьох країнах Азії, де поширеним був буддизм. [15]

Наступним можливим варіантом появи гомосексуальності в японських текстах можна вважати текст "Шьоку Ніхонгі" (869 р.), де згадується про навідування одного з чоловіків до слуг. Проблемою в цьому випадку знову є нечітке формулювання, яке під час написання могло означати як прислугу чоловічої статі, так і жіночої, тим самим знову призводячи до певної неясності. [15]

Перші згадки про гомосексуальність, де немає сумнівів щодо того, чи точно у них зазначається про одностатеві відносини, можемо побачити під час періоду Хей'ан (794-1185). Натяків на гомосексуальність стає більше, а також з'являються перші записи, які кажуть про це напрямку. Одним з таких записів є "Повість про

Генджі”, де головний герой, після того, як йому відмовила дама, спить з її молодшим братом. Також, прямі згадки гомосексуальності можна знайти в особистих щоденниках того ж часу. [15]

2.2 Ставлення до членів LGBT+ спільноти у сучасній Японії

Серед більш сучасних змін у суспільному сприйнятті людей, що належать до що відбувся у 1990х роках, коли LGBT+ спільнота зазнала значного позитивного розвитку в очах суспільства. В цей же час зображення LGBT+ персонажів в медіа стало більш розповсюдженим, так само, як і автобіографії від членів спільноти. Говорячи про LGBT+ персонажів в медіа важливо також зазначити, що змінився і наратив, з яким їх вводили в сюжет. Якщо раніше подібні персонажі використовувались в основному задля комічного ефекту, то після 1990х кількість випадків, коли вони сприймалися серйозно в медіа, якому належать, збільшилась. В законодавчому колі також відбулись позитивні зміни, особливо для трансгендерних людей — гендерну дисфорию (на той момент “розлад гендерної особистості”) було зазначено в документах Японії, що призвело до легалізації операцій по хірургічній корекції статі у 1996. Вибір Каміваки Аї, як першої трансгендерної жінки в політиці, на муніципальну посаду у 2003 також позитивно вплинув на розвиток законів, що стосуються трансгендерних людей. [8]

Сам термін “LGBT” набув розповсюдження в Японії у 2010х роках, коли активісти почали частіше його використовувати для підвищення обізнаності населення з теми, а також для боротьби з дискримінацією. Одна з основних проблем, з якими стикнулись активісти — мовний бар’єр. Так як термін LGBT є аббревіатурою

для Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender (плюс в кінці терміну додався в останні роки, коли слово “квір”, яким зараз позначають всіх членів LGBT спільноти, а також яке іноді додають в кінець терміну LGBTQ+, стало включати в себе більше визначень і сексуальних орієнтацій, ніж було до цього), які є англійськими словами, їх значення не завжди зрозуміло для населення, що користується переважно японською мовою. Одним зі способів, яким активісти вирішують цю проблему, є пояснення кожної літери. Задля цього створюються флаєри, або ж спеціальні сайти, де окрім основної інформації про спільноту загалом є розшифровування значення літер катаканною:

レズビアン /rezubian/ ゲイ /gei/ バイセクシュアル /baisekushuaru/

Проблемою в такому випадку є нерозуміння значення цих слів, адже не всі з них поширені в Японії саме в такому вигляді. Так, наприклад, слово “гей” можна пояснити японським словом どうせいしや /douseiaisha/ - буквально “той, хто любить людей своєї статі”. Проте, в такому випадку постає інша проблема. Цей термін, за думкою певної частини LGBT+ спільноти в Японії, звучить занадто схоже на медичну термінологію, що надає певну негативну конотацію цьому слову. [12] Подібне явище, де словам було надано раніше негативну конотацію, досі є проблемою, для вирішення якої активісти LGBT+ спільноти також шукають доступні способи. Так, наприклад, слово “лесбійка” (як вже зазначалось вище, レズビアン японською) і його скорочення (レズ /rezu/) використовувалось для позначення лесбійської порнографії, таргетованої для чоловіків. Це значно ускладнило активістську діяльність, адже тепер окрім того, що треба було інформувати людей про існування лесбійок загалом, необхідно було ще й виправляти негативне значення слова, яке використовується на позначення цієї

орієнтації. Подібна доля постигла й слова 同性 /homo/, яке часто використовувалось з негативною конотацією і метою принизити. Зараз перевага надається слову 同僚, яке такого негативного забарвлення в очах суспільності не має. [8]

Складна ситуація також з трансгендерними людьми. Окрім великої кількості проблем у законодавчій системі, як, наприклад, отримання дозволу на зміну їх ім'я в 戸籍 /koseki/ - Офіційному Сімейному Реєстрі, який використовується для документації інформації про громадян Японії на державному рівні, трансгендерні персони також стикаються із стереотипами і дискримінацією. Існує багато слів на позначення трансгендерних людей (або ж тих, гендерне вираження яких не збігається з статтю при народженні), які мають негативне забарвлення. Прикладами таких слів є: トランスベスタイト /toransuvesutaito/ - трансвестит (іноді скорочено вживається TV), オカマ /okama/ - буквально “горщик”, але в цьому контексті означає гомосексуального або ж просто фемінного чоловіка, ニュウハーフ /nyuuhaafu/ - термін, що означає чоловіка, який займається кросдресингом або ж просто поводить себе фемінно, オナベ /onabe/ - буквально “сковорідка”, але в цьому контексті означає гомосексуальну або ж просто маскулінну жінку тощо. Окрім великої кількості принизливих термінів складність ситуації полягає у відсутності нативного слова з, як мінімум, нейтральним забарвленням для позначення трансгендерних людей у японській мові. А отже, при поширенні інформації необхідним є і пояснення значення англійського слова, що може бути складним завданням через наявність великої кількості нюансів. [8]

Всі ці проблеми частково допомагає вирішувати обізнаність людей з приводу тем, пов'язаних з LGBT+ спільнотою, а також загалом про те, що члени цієї спільноти живуть разом з ними і нічого поганого в цьому немає. Один зі способів

зробити це — показати LGBT+ персонажів в медіа. Поширення цього явища, як вже було зазначено, відбулось в 1990х роках, разом зі зміною наративу, пов'язаного з цими персонажами на, радше, більш позитивний, на відміну від розповсюдженого раніше комічно-негативного. Персонажів, пов'язаних з LGBT+ спільнотою як у творах, які обирають тему, наприклад, одностатевого кохання, як основну, так і у творах з абсолютно іншою основною темою, де у персонажів їх сексуальна орієнтація або ж гендерна ідентичність виступають просто однією з їх характеристик.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ АКТУАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ГЕНДЕРНО-ЗАБАРВЛЕНИХ СЛІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ЧЛЕНАМИ LGBTQ+ СПІЛЬНОТИ

У цьому розділі буде проведено пояснення і аналіз практичної частини роботи. Практична частина полягає в аналізі мовлення персонажів, які належать до LGBTQ+ спільноти, а також в порівняльному аналізі їх мовлення з мовленням інших персонажів, що належать до тієї ж франшизи.

Практична частина є необхідною для цієї роботи, адже, як було з'ясовано під час аналізу літератури, використання гендерно-забарвлених слів японської мови, а також конкретних стилів мовлення, постійно змінювалось протягом історії Японії. Так само змінювалось і те, як за допомогою наративу і мови показували LGBTQ+ персонажів в різноманітних медіа. Для того, щоб зрозуміти, які саме особливості вживання гендерно-забарвлених слів японської мови є характерними для LGBTQ+ персонажів в наш час і буде проведено аналіз.

Для аналізу було обрано дві мобільні гри з акцентом на сюжетну лінію і великою кількістю персонажів. Обидві гри є одними з найпопулярніших в жанрі ритм-ігор за останні роки, а сюжет, хоч і не фокусується на сексуальній орієнтації персонажів або ж їх гендерній ідентичності як на основній темі, проте показує ці аспекти особистості персонажів з достатньою повагою, без наміру використати їх як інструмент для створення жартів. Подібний тип медіа є доволі цікавим для дослідження, адже в ньому можна легко порівняти як зображуються персонажі, які пов'язані з LGBTQ+ спільнотою і ті, які до цієї спільноти не належать, що зробить висновки більш наочними.

Перша гра, яку було обрано для аналізу - “□□□□□□□□□□□□”. Перша версія гри вийшла у 2015 році, а реліз другої версії відбувся через 5 років, у 2020 році. Гра налічує (на даний момент) 54 основних персонажа, серед яких декількох можна теоретично назвати такими, що належать до LGBT+ спільноти. Тим не менш, прямо заявляється про приналежність персонажки до LGBT+ спільноти завдяки її гендерній ідентичності лише в одному випадку. 鳴上 嵐 (Наруками Араші) є репрезентацією транс-персон (конкретніше, людей, що проходять перехід від чоловічої гендерної ідентичності до жіночої) в цій грі, з багатьма згадками про те, що вона є жінкою у ігрових історіях, починаючи з 2018 року і далі. Тема є важливою для наративу цієї персонажки, тож відображається і у стилі мовлення, який було для неї підібрано. Для аналізу було обрано п'ять історій з циклу 「ラブコレクター」/rabu korekuta/, які вийшли 31 січня 2025 року. Причиною вибору саме цих історій послугував великий фокус на розкритті Наруками Араші, що означає наявність великої кількості її фраз. Це допоможе краще побачити відмінності між її мовленням і мовленням інших персонажів.

Для аналізу було підраховано загальну кількість реплік, які кожен з персонажів отримав, кількість вживання гендерно-забарвлених слів, а також відсотковий показник вживання гендерно-забарвлених слів в порівнянні з загальною кількістю реплік персонажів. Варто зазначити, що при аналізі використовувалась саме кількість реплік, а не речень. Таким чином, кількість речень в одній репліці варіюється від одного до чотирьох. Репліки, які складаються з одного слова, або ж не містять слів взагалі, в цьому випадку не враховувались. Для наочності аналізу, інформацію буде подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Цифровий аналіз використання гендерно-забарвлених слів японської мови членами LGBT+ спільноти на прикладі мовлення персонажів з гри 「あんさんぶるスターズ！！」

Ім'я персонажа	Загальна кількість реплік	Кількість фемінних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік	Кількість маскулінних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік	Кількість нейтральних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік
 (Нарукамі Араші)				
 (Суо Цукаса)				
 (Кунугі Акіомі)				
 (Ізумі Сена)				
 (Тенма Міцуру)				
 (Сакума Ріцу)				

Аналізуючи таблицю, можемо побачити значно більшу кількість використаних фемінних гендерно-забарвлених слів у мовленні Нарукамі Араші.

Серед слів, які враховувались при аналізі, найбільш поширеними були наступні: закінчення (□□□□комбінації різних закінчень як, наприклад, □□□□□□□□□□) (48 разів), займенник першої особи однини □□□ (42 рази), питальне слово □□□ (9 разів). Більший відсоток використання гендерно-забарвлених слів серед наведених персонажів є тільки у Тенми Міцуру, що досягнуто за рахунок завершення цим персонажем більшості речень використанням маскулінного □□□□. Цікавою також у випадку аналізу мовлення Нарукамі Араші є частота вживання займенника першої особи однини. Граматична структура японської мови дозволяє уникати вживання займенника першої особи однини за потреби, що часто прослідковується в мовленні. Тим не менш, Нарукамі Араші використовує займенник □□□ з дуже фемінною конотацією у майже 29% своїх реплік, іноді навіть по декілька разів за одну репліку. Враховуючи, що для персонажки тема гендерної ідентичності і її прояву є дуже важливою, можемо зробити висновок, що на цьому спеціально робиться акцент. Варто також зазначити, що займенник □□□ в реальному житті або майже не використовується, або ж використовується виключно в дуже специфічних ситуаціях. Цей займенник можна віднести до такого виду мовлення як □□□□□, детальніше про який розповідалось у підрозділі 1.2. Серед займенників, які використовувались іншими персонажами, є також □ (нейтральний, Суо Цукаса — 4 рази), □ /□□ Кунугі Акіомі використання займенників першої однини унікав, що може бути пояснено загалом більш формальним стилем мовлення цього персонажа.

Друга гра, яку було обрано для аналізу — □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□. Гра вийшла в Японії в 2020 році і швидко стала однією з

найбільш успішних ритм-ігор за останні роки. Сюжет гри фокусується на історії 20 основних персонажів, які прикладають зусиль до того аби досягти своєї мети, а також до того, аби подолати перешкоди і комплекси. Так само, як і у випадку з **プロジェクトセカイ カラフルステージ！**, тема приналежності до LGBT+ спільноти не є основною, проте є доволі важливою в певних моментах сюжету. Серед декількох персонажів, яких теоретично можна було б віднести до LGBT+ спільноти, про приналежність до неї однієї персонажки ми можемо сказати з впевненістю. Так само, як і у випадку з Нарукамі Араші, **アキアミ ミズキ** є репрезентацією транс-персон з переходом від чоловічої гендерної ідентичності до жіночої. Для аналізу було використано три історії з циклу **プロジェクトセカイ カラフルステージ！**, де акцент робиться на розвитку Акіями Мізукі. Критерії для аналізу реплік персонажів використовуються такі самі, як у випадку аналізу **プロジェクトセカイ カラフルステージ！**. Інформацію, яку було отримано під час аналізу, буде подано нижче в таблиці 3.2.

Таблица 3.2.

Цифровий аналіз використання гендерно-забарвлених слів японської мови членами LGBT+ спільноти на прикладі мовлення персонажів з гри 「プロジェクトセカイ カラフルステージ！」

Ім'я персонажа	Загальна кількість реплік	Кількість фемінних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік	Кількість маскулінних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік	Кількість нейтральних гендерно-забарвлених слів / Відсоток від загальної кількості реплік

□ □ □ □ (Акіяма Мізукі)				
(Шінономе Ена)				
MEIKO				
(Камішіро Руї)				
KAITO				
(Йоісакі Канаде)				
(Асахіна Мафую)				

Аналізуючи таблицю в порівнянні з минулою грою можемо побачити значні відмінності у спілкуванні персонажок, яких було обрано для аналізу. Так, Акіяма Мізукі, не зважаючи на те, що має жіночу гендерну ідентичність, абсолютно не вживає фемінні гендерно-забарвлені слова. Тим не менш, при більш детальному аналізі результатів можемо дізнатись, що більшість з використаних маскулінних гендерно-забарвлених слів складає займенник першої особи однини **ボク** (16 з 23).

В цій ситуації є певний нюанс. Не зважаючи на те, що **ボク** вважається більш маскулінним займенником, аніж нейтральний **私**, в сучасній Японії у спілкуванні його часто використовують і дівчата, особливо коли ми говоримо про запис саме

катаканою, як це і робить Акіяма Мізукі. Такий спосіб вживання цього займенника вважається більш грайливим в деяких випадках, можливо трохи інфантильним, що добре підходить до характеру персонажки. Іншою причиною може бути зміна в сприйнятті і тому, як прийнято показувати транс-персон в медіа, про що було сказано у підрозділі 2.2. Так, можливо, було обрано менш відмінний від реального життя варіант спілкування для того, аби наблизити сприйняття персонажів до більш реалістичного. Адже, якщо подивитись на результати аналізу спілкування інших персонажів, у всіх, окрім Vocaloid персонажів (КАІТО та МЕІКО), більш активне вживання відбувається саме гендерно-нейтральних слів, що є більш поширеним в реальному житті.

ВИСНОВКИ

В цій роботі в теоретичній частині було проведено аналіз наявної літератури на теми, пов'язані з гендерною лінгвістикою, а також LGBT+ спільнотою в Японії. Під час дослідження було з'ясовано, що гендерно-забарвлені слова в Японській мові мають довгу історію і з'явилися в як мінімум 9 сторіччі. Постійно змінюючись, жіноче і чоловіче мовлення в певних їх формах дійшли і до наших днів і продовжують вживатись і зараз. Тим не менш, розділення між ними в повсякденному житті у наш час не є таким помітним, яким воно було декілька сторіч тому назад.

Також було з'ясовано, що мова загалом є явищем перформативним, а отже і види мовлення будуть використовуватись і змінюватись у відповідності з теперішніми стандартами суспільства і очікуваннями від мовця. Серед видів мовлення, що послужили прикладами для цього було виділено □□□□□ і □□□□□, які добре ілюструють як перформативність мови може виступати причиною появи і розповсюдження для різних видів мовлення.

В другому розділі було досліджено більше тем, пов'язаних з LGBT+ спільнотою в Японії. Було розглянуто як ставились до людей, які відносяться до зазначено ресторану Мейджі, коли, у зв'язку з впливом заходу ставлення до гомосексуальних відносин в Японії значно погіршилось, призводячи навіть до оголошення подібних відносин поза законом. Тим не менш, після цього суспільне ставлення до LGBT+ спільноти знову поступово покращилось.

Покращення суспільної думки призвело до явища під назвою "LGBT Boom" у 2010х роках, коли збільшилась кількість репрезентації персонажів, які

відносяться до LGBT+ спільноти у медіа, а також загалом збільшилась кількість інформації про LGBT+ спільноту в Японії.

В практичній частині роботи було проаналізовано мовлення двох персонажів, що належать до LGBT+ спільноти і походять з японських медіа. Персонажі, яких було обрано — Нарукамі Араші з мобільної гри [Naruto Mobile](#) і Акіяма Мізукі з мобільної гри [Akiba Mobile](#). Результат порівняння мовлення персонажів як з персонажами з їхньої франшизи, так і між собою показав, що їх мовлення і вибір гендерно-забарвлених слів значною мірою відрізняються не зважаючи навіть на те, що персонажі мають однакову гендерну ідентичність. Це може свідчити про те, що мова справді є перформативною і використовувати її відповідно до соціальної ролі (або ж, в цьому випадку, до соціального гендеру) чи ні, обирає сам мовець. Також це може свідчити про зміну у відображенні транс-персонажів, адже між датами виходу ігор пройшло 5 років, а отже і сприйняття персонажів, що належать до LGBT+ спільноти змінилось, змінюючи і те, як вони на думку суспільства мають поводитись і розмовляти.

Предмет дослідження цієї роботи, хоч і було розглянуто, проте більше прикладів з різних типів медіа для аналізу в майбутньому могли б прояснити неточності у висновках, які були отримані з практичної частини цієї роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козубенко М. О. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ЯПОНЦІВ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО LGBTQ+ СПІЛЬНОТИ : Курсова робота. Київ, 2024. 46 с.
URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/6761> (дата звернення: 21.05.2025).
2. Маньківська К. О. Особливості функціонування сучасного жіночого мовлення в японській мові : Курсова робота. Київ, 2023. 32 с.
URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4722> (дата звернення: 21.05.2025).
3. Онищенко А. С. Гендерна диференціація японської мови : Курсова робота. Київ, 2023. 34 с.
URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4820> (дата звернення: 21.05.2025).
4. Редько С. В. Лексичні особливості розмовного стилю японської мови : Курсова робота. Київ, 2023. 36 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/4725> (дата звернення: 21.05.2025).
5. Рижук В. Гендерні маркери у художньому стилі сучасної японської мови (на матеріалі коміксів манга) : Кваліфікаційна робота магістра з японської філології. Київ, 2021. 58 с.
URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/2361> (дата звернення: 21.05.2025).
6. Bendall L. QUEER JAPANESE. The modern-day language usage of Japanese LGBTQ+ people : Student essay. Gothenburg, 2022. 38 с. URL: <http://hdl.handle.net/2077/70422> (дата звернення: 21.05.2025).
7. Butler J. Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*. 1988. Vol. 40, no. 4. P. 519. URL: <https://doi.org/10.2307/3207893> (date of access: 22.05.2025).
8. Cottet C. Sexuality and Translation in World Politics. E-International Relations, 2019. 148 p.
9. Gender studies in the age of globalization. New York : Addleton Academic Publishers, 2013.
URL: https://www.academia.edu/21665771/Historical_Perspective_on_Women_s_Speech_in_Japanese (date of access: 21.05.2025).
10. Hasegawa Y. Japanese: A Linguistic Introduction. Cambridge University Press, 2014.
11. Inoue M. Gender, Language, and Modernity: Toward an Effective History of Japanese Women's Language. *American Ethnologist*. 2002. Vol. 29, no. 2. P. 392–422.
URL: <https://doi.org/10.1525/ae.2002.29.2.392> (date of access: 22.05.2025).

12. Ishikawa T. ゲイのボクから伝えたい「好き」の？(ハテナ)がわかる本——みんなが知らない LGBT. Tōkyō : 太郎次郎社エディタス, 2011. 96 p.
13. KINSUI S., YAMAKIDO H. Role Language and Character Language. *Acta Linguistica Asiatica*. 2015. Vol. 5, no. 2. P. 29. URL: <https://doi.org/10.4312/ala.5.2.29-> (date of access: 22.05.2025).
14. Kullberg V. V. Surveying the thoughts of Japanese people on its LGBT people : Independent thesis Basic level (degree of Bachelor). 2023. 31 p.
15. Leupp G. Male colors: the construction of homosexuality in Tokugawa Japan. University of California Press, 1997. 317 p.
16. Maree C. Queerqueen: Linguistic Excess in Japanese Media. Oxford University Press, Incorporated, 2020. 224 p.
17. Smith J. S. S. Japanese women's language. Orlando : Academic Press, 1985. 190 p.
18. Tamagawa, M. (2015). Same-Sex Marriage in Japan. *Journal of GLBT Family Studies*, 12(2), 160–187. <https://doi.org/10.1080/1550428X.2015.1016252>
19. Tamagawa, M. (2017). Coming Out of the Closet in Japan: An Exploratory Sociological Study. *Journal of GLBT Family Studies*, 14(5), 488–518. <https://doi.org/10.1080/1550428X.2017.1338172>
20. Yoshida M. Representations of gender and sexual orientation over three editions of a Japanese language learning textbook series. *Gender and Language*. 2023. Vol. 17, no. 2. P. 198–221. URL: <https://doi.org/10.1558/genl.23358> (date of access: 22.05.2025).